

fa que les ràdios legals es trobin en una situació de greuge comparatiu. “De la mateixa manera que qui ven discos il·legals pel carrer comet un delictes, qui engage una emissora sense els permisos adequats també infringeix la llei”, diu Eugeni Sallent.

Un dels problemes bàsics és la venda de publicitat. Com més creix una emissora, més es professionalitza. I per créixer calen més diners, que entren per la via de la publicitat. “Ens trobem amb emissores que, de manera indiscriminada, surten al mercat, es promouen a través de pàgines web i venen espais de publicitat a diversos anunciant”, denuncia el president de l’ACR, que considera aquesta situació com un greuge comparatiu.

El procés per aconseguir una llicència de ràdio és complex. L’espai radioelèctric és, per definició, públic. Per tant, els operadors privats que volen obtenir-hi una freqüència s’han de presentar a un concurs en què es requereixen avals econòmics i un compromís amb l’administració per dur a terme un determinat model de ràdio. Com més garanties es tenen de tot plegat, més punts s’obtenen per a rebre la concessió d’una llicència, que té un període de validesa de deu anys. Tot un procés llarg i costós que les emissores il·legals no passen. “Les condicions per aconseguir una llicència ja són exigents per si, i encara hi hem d’afegir tots els canons que paguem a les institucions”, es lamenta Sallent. Les emissores han de pagar canons econòmics cada any a la Generalitat, al CAC i a l’estat. A més, quan s’introdueix música als programes cal arribar a un acord amb la SGAE per no violar els drets d’autor. “Les emissores il·legals funcionen sense tenir en compte cap d’aquests pagaments”, denuncia Sallent.

Les emissores sense llicència venen publicitat com les legals, que ho veuen com un greuge

Al punt més problemàtic s’hi arriba quan una cadena sense llicència interfereix en l’emissió d’alguna ràdio convencional. Quan passa això, l’emissora legal no pot fer arribar a la seva audiència els continguts amb la qualitat desitjada. “L’únic que ens queda és conscienciar tant la població com els polítics i els mitjans de comunicació, perquè la situació és d’una gravetat alarmant”, diu Sallent. Tot i aquesta voluntat de conscienciació, l’ACR no oblidia que en primera instància cal denunciar davant els òrgans corresponents (Generalitat, CAC, estat) la situació de greuge que, segons ells, pateixen. El president de l’associació destaca que una situació com aquesta només passa a Catalunya, perquè “a cap altre país del món no hi ha la impunitat que hi ha aquí”. Segons Sallent, si no es té la percepció que es duu terme una activitat il·legal i perseguida, és difícil que algú s’ho rumiï gaire a l’hora d’obrir una emissora sense llicència.

Una batalla legal. El mes de març de l’any passat, el CAC ja va instar el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació per tal que actués amb relació a les emissions de ràdio i televisió que no tenen un títol habilitant. L’òrgan regulador va considerar en aquell moment que l’ocupació de dials ja assignats significava un ús indegut de l’espèctre radioelèctric. El CAC va justificar la intervenció adduint que l’espai radioelèctric és un bé escàs. Finalment, va concloure que les emissions sense títol habilitant, és a dir, eludint aquesta intervenció administrativa, fan un ús indegut de l’espèctre radioelèctric. El novembre del mateix any, el CAC va insistir la conselleria a prendre mesures, en vista de les reiterades queixes presentades per diversos mitjans de comunicació, entre els quals hi ha els qui formen l’ACR.

Però el CAC només té autorització legal pel que fa a la inspecció i el control de les activitats dels prestadors de serveis de comunicació audiovisual. Pel que fa a característiques i a l’estat de les instal·lacions i les condicions d’ús de les freqüències, és l’administració catalana, que n’ha dur a terme els exercicis d’inspecció.

Oriol March Ledesma

Ones clandestines

El País Valencià és el tercer territori de tot l’estat amb més ràdios clandestines. Mentre aquestes reclamen que es resolga el concurs d’adjudicació d’ones obert el 2007 per la Generalitat Valenciana, les cadenes amb llicència demanen tancaments per a evitar la competència deslleial.

El problema de la ràdio i les adjudicacions és un problema endèmic, del qual es parla periòdicament. Cap govern, ni estatal ni autonòmic, no ha estat capaç de repartir el limitat espai radioelèctric atenent els interessos empresarials i d’interès públic sense que pel camí hagen quedat una llista de damnificats i agreujats. L’anunci de concursos d’adjudicació de llicències per a emetre legalment han precedit molt sovint batalles entre emissores consolidades o de nova creació per a guanyar-se el favor de l’administració corresponent, en uns processos en què l’amiguisme i les bones relacions amb el poder solen ser criteris determinants.

El País Valencià no ha estat cap excepció en aquest sentit. Com en el cas de les llicències de televisió, cada adjudicació de la Generalitat Valenciana, governara qui governara, ha anat seguida d’un reguitzell de denúncies

EL TEMPS

envers l'administració i les ràdios de la competència. A aquesta circumstància s'ha afegit l'enorme predicament que la ràdio ha tingut com a via de comunicació entre els valencians. Després de la mort del Franco, molts col·lectius a les ciutats grans i mitjanes del país van trobar en les ones una via d'expressió a través de la qual podien contribuir al redreçament democràtic i nacional. A Alcoi, Vila-real, Morella, Elda o la comarca de l'Horta van sorgir desenes de petites ràdios que suplien la precarietat de recursos amb l'altruisme dels impulsors. Aquelles ràdios donaren veu a associacions de veïns, grups de teatre, escoles... i contribuïren a enfortir la xarxa social i cívica. I moltes voltes ho feren en català. Amb el pas dels anys, algunes d'aquelles iniciatives, que s'emmarquen dins d'allò que s'ha catalogat com a ràdio comunitària, han anat diluint-se pel camí fins a desaparèixer.

Una cosa semblant ocorregué amb les anomenades *ràdios lliures*, poques de les quals sobrevisqueren al segon lustre de la dècada dels 80.

Per a substituir-les, i quasi amb la mateixa profusió, aquesta darrera dècada han sorgit cadenes de ràdio adreçades a la població immigrada. Es

L'ona llarga del 'cas Gürtel'

La corrupció arriba a tots els racons, fins i tot a aquells que no tenen forma física, com ara l'espai radioelèctric. Segons que revelà la Cadena Ser el dia 11 de març, les branques de complicitat que sorgeixen del *cas Gürtel* arriben fins al món de la ràdio, a través de la figura de José Luís Ulibarri. L'empresari, imputat en la trama que investiguen l'Audiència Nacional i la Fiscalia Anticorrupció per una operació immobiliària a Boadilla del Monte, a Madrid, té participacions en quatre emissores de ràdio que emeten sense llicència. En concret, Ulibarri és conseller de Radio Publi SL, empresa que participa en Punto Radio, que emet a Elx, Alcoi, Requena i Elda sense tenir llicència per a fer-ho. En aquest darrer municipi, a més a més, la ràdio d'Ulibarri emet a través d'un centre emissor propietat de Ràdio Televisió Valenciana.

No és l'únic interès mediàtic que Ulibarri té al País Valencià. L'empresari castellano-manxec controla, a través de Mediamed, 14 dels 42 canals de televisió digital terrestre que la Generalitat adjudicà el desembre del 2005.

tracta d'emissores que, amb centres de difusió situats a les grans urbs, tracten d'aplegar col·lectius nouvinguts que cerquen xarxes socials a les quals puguen adherir-se, per empatia o identificació. Per als seus oïdors, aquestes cadenes fan una funció molt semblant a la que durant els anys 80 van fer les ràdios comunitàries o municipals per a la població autòctona. A les ràdios sorgides fa dues dècades i impulsades per col·lectius d'immigrants, cal afegir-hi les emissores amb objectius lucratius que es dediquen a emetre música i extrauen els beneficis dels ingressos publicitaris.

Tot plegat, esbossa un panorama radiofònic ben confús al territori valencià. Amb 214 emissores funcionant al marge de la llei, el País Valencià és la tercera comunitat autònoma en nombre de cadenes *alegals*, només darrere de les Canàries i Andalusia, segons que denuncia l'Associació Espanyola de Ràdio Comercial (AERC). 90 emeten des d'Alacant, 87 a València i 37 a Castelló. Les xifres, però, cal posar-les en quarantena, perquè, tal com reconeixen des del sector, és pràcticament impossible de saber quantes emissores clandestines hi ha. A la llarga llista que atapeeix el dial hi ha ràdios comunitàries, però sobretot ràdios comercials de difícil catalogació com ara La 90.4 Música al segundo, Reina Latina FM, Caliente FM, Tropicana, Radio Vida, Radio Buenas Noticias o Ràdio Decibel. I n'hi ha que, com la Cadena Ser, la Cope i Punto Radio, emeten en alguns punts de la geografia sense cobertura legal.

L'Associació Espanyola de Ràdio Comercial reclama que intervinguen les administracions —l'estat és propietari de l'espectre radiofònic, però el gestionen les comunitats autònomes— per posar fi a això que consideren una competència deslleial. Aquestes emissores són competidors tècnics i econòmics de les emissores que sí que tenen llicència. D'una banda, ocupen i interfereixen els dials que les cadenes tenen atribuïts legalment, fins al punt de fer-les en ocasions inaudibles. D'una altra banda, competeixen pel mateix mercat publicitari i, per tant, n'amenacen la principal font d'ingressos.

Abordar aquesta problemàtica no resulta simple, segons que reconeix l'alacantí Alejandro Perales, president de l'Associació d'Usuaris de la Comunicació, pel "buit legal" existent. "Quan s'ha fet el recorregut administratiu per tancar una emissora, els propietaris hi han recorregut en contra per la via judicial i la justícia ha anteposat el dret a la llibertat d'expressió al dret de l'administració a regular el senyal radiofònic", explica. Això ha propiciat que moltes ràdios pirata continuen funcionant en el nebulós espai que hi ha entre la legalitat i la il·legalitat, amb l'empara de la jurisprudència sorgida en aquesta matèria.

Què pot fer, aleshores, la Generalitat Valenciana per posar ordre en el guiri-

Sense espai per a la ràdio social

El concurs d'adjudicació de concessions obert el febrer del 2007 per la Generalitat Valenciana i que encara s'ha de resoldre és "discriminatori" per a les ràdios comunitàries, perquè cap de les 31 llicències a concedir no es reserva per a aquesta mena d'emissores. Això ho denuncia l'Associació Mundial de Ràdios Comunitàries (AMARC, en la sigla en anglès), que recorda que el decret que regula la radiodifusió reconeix les emissores culturals sense afany de lucre i estableix les condicions per a concedir-los les llicències. L'any 1989, sota administració socialista, la Generalitat va reservar tres concessions a aquesta classe de ràdio. D'aleshores ençà, els governs successius només obren concursos per a "emissores comercials". L'AMARC denuncia, a més, que, tal com es plantegen els concursos, "es beneficien els grans grups de comunicació i grans empreses, que tenen més capacitat administrativa" per a presentar-s'hi. Afegeixen que "els criteris de valoració són molt genèrics i deixen molt de marge de discrecionalitat i arbitrariedad".

gall radiofònic que campa per les ones valencianes? En primer lloc, atorgar llicències a aquelles aspirants que realment tinguen voluntat de prestar un servei públic, perquè, tal com recorda Javier García, membre de l'equip de legislació de la Xarxa Estatal de Ràdios Comunitàries, "hi ha moltes emissores legals que incompleixen la normativa, perquè presenten un projecte amb una programació, reben la llicència, però després no fan res d'allò que havien programat". Segons García, actualment es produeix un "incompliment sistemàtic" per part d'emissores que acaben essent simples "radiofórmules", mentre que unes altres ràdios de caire associatiu i comunitari són "discriminades" en les adjudicacions. En el mateix sentit es manifesten des de l'Associació d'Usuaris de la Comunicació. Aquest col·lectiu no és partidari de tancar les ràdios sense llicència de manera indiscriminada. Proposen, per contra, de discernir entre les emissores que compleixen una funció social i les que no, i cercar una eixida per a les primeres. "Som partidaris de la legalitat de la ràdio, però també de la supervivència de la ràdio social", apunta Alejandro Perales.

Deures per a fer. Siga com siga, al País Valencià el panorama radiofònic està en un atzucac que fa de mal resoldre. Des de fa més de dos anys, la Generalitat Valenciana té pendent de decidir sobre un concurs d'adjudicació de llicències que va convocar el febrer del 2007. 111 empreses es disputen les 31 noves freqüències. Mentre no es resol el concurs, moltes cadenes es troben obligades a treballar en l'*alegalitat*, situació que han criticat els partits de l'oposició, que comminen el Consell a resoldre l'adjudicació. El vice-president Vicente Rambla afirmà, ara fa dues setmanes a les Corts, que el Consell "té la voluntat de posar fi a l'existència d'emissores de ràdios il·legals a la Comunitat Valenciana" a través d'expedients sancionadors i ordres de cessament. Però alhora es va mostrar partidari d'esperar que es resolga el concurs d'adjudicació —que el govern valencià té paralitzat— abans d'emprendre actuacions sancionadores.

Violeta Tena